Nyordslistan – Ord som speglar vår tid

Språkbruk i Sverige och Norden. Några svenska dialekter. De nordiska grannspråken. De nationella minoritetsspråken i Sverige - Svenska/Svenska som andraspråk, Årskurs 4-6

Syfte

Hur lätt är det att få femtonåringar genuint intresserade av ord och språk och där till ur ett historiskt perspektiv? *Svajpa*, *svischa*, *douche* och *cosplay* är ord som finns med på nyordslistan 2015 och som verkligen väcker engagemang och intresse i klassrummet.

Läraren reflekterar

Tillsammans börjar vi på ett lekfullt sätt med att testa vår kunskap kring den senaste nyordslistan. Bara ljudet från Kahoot får det att glittra i ögonen på flertalet och de är snabbt uppe med sina telefoner eller datorer för att knappa in pinkoden. Har du inte testat Kahoot i ditt klassrum rekommenderar jag det varmt. Enkelt, lekfullt och engagerande, men också i allra högsta grad ett tillfälle för att lära.

Jag kan bara konstatera att nyordslistan verkligen har fått mina elever att bli intresserade av våra ords och vårt språks historia. Helt enkelt genuint nyfikna! Nyordslistan har fått dem att fundera och resonera kring språket igår, idag och i framtiden, att se och förstå att orden och vårt språk faktiskt är en spegel av vår tid och att språket kommer att fortsätta att förändras allteftersom vi och samhället utvecklas och förändras.

Metod

Ord som *vejpa, ståpaddling, dumpstra, youtuber, rattsurfa* och *obror* har fått eleverna att fundera kring och diskutera ordens ursprung, varför de kommer in i det svenska språket just nu, om de kan kopplas till speciella händelser och i vilka sammanhang och kretsar de dyker upp. Vad är egentligen nyord, hur bildas de och varför? Vi har använt oss av

artiklar från språkrådet, DN och GP, läst och lärt samtidigt som vi har studerat orden och pratat om ordklasser, sammansättningar, förkortningar och hur och varför vi påverkas av andra länder och andra språk.

Genom att plocka fram och studera nyordslistan från 2011 började vi också fundera kring vad det är som avgör om orden stannar kvar i vårt språk eller om de snabbt försvinner igen. Det är en häftig känsla när eleverna tittar på orden och tillsammans konstaterar att de bara genom ett fåtal ord kan få reda på ganska mycket om året då listan gavs ut. Orden är helt enkelt en spegel av vår tid. Att ord som fönster, skomakare, bibliotek, kyrka och byrå inte egentligen är svenska ord utan att även de har varit nyord en gång i tiden fascinerar och senaste nyordslistan gör det på något sätt enklare att greppa, att förstå hur vårt språk förändras och påverkas av vad som händer runt omkring oss.

Minst lika spännande kommer det att bli att titta på 1987-års nyordslista, en av de första nyordslistorna i Sverige och också det året som jag, precis som mina nuvarande elever, gick sista året i grundskolan. Den kommer förmodligen att leda till många skratt, men också förvånade miner. Det är inte alltid så lätt att förstå att ord som kebab och dumplings inte alltid funnits i det svenska språket och att det 1987 inte var någon som rattsurfade eller hade hjälp av varken backsensorer eller döda-vinkel-varnare då de körde bil!

Att fundera på och diskutera

Hur arbetar ni för att få eleverna intresserade av och nyfikna på språkets historia? Här finns några möjliga ingångar:
Nyordslistor
Språket P1: Hur lät språket i radio förr i tiden?
Förändras svenska språket för fort?
Vi måste hitta ord som svenskan saknar. Alex Schulman, Aftonbladet
Språktidningen 2015: Årets nyord

Lgr22 Syfte

Utveckla förmåga att formulera sig och kommunicera i tal och skrift, urskilja språkliga strukturer och följa språkliga normer.
Förmåga att anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang.

Centralt innehåll*

Språkbruk och språkförändring genom tiderna, till exempel vilka språk som påverkat svenskan historiskt och i nutid.

Betygskriterier*

Eleven för utifrån givna exempel v**älutvecklade** resonemang om några aspekter av språk och språkbruk i Sverige och Norden.

* årskurs 7-9